

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ,
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ,

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ ΕΝΙΟΤΕ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ,
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΙΜΗΝΙΑΝ
ΕΝ ΕΞ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΙΣ ΦΥΛΛΟΙΣ,

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΝΤΟΓΟΝΟΥ ὁ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ
ἀρχιμανδρίτου, καθηγητῶν τῆς θεολογίας ἐν τῇ ἐθνικῇ πανεπιστημίῳ,

ΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΣΠΛΘΑΚΗ,
καθηγητοῦ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ῥιζαρείῳ σχολῇ.

ΠΕΡΙΟΔΟΥ Β'

ΕΤΟΣ Β'.

1870.

« Κήρυξον τὸν λόγον ».

Πρὸς Τιμόθ. Β'. δ'. 2.

« Ἄπτει λύχνον ὁ θεὸς ἱερέα, ὃ τίθῃσιν
» ἐπὶ λυχνίας τῆς ἑαυτοῦ φωτοφόρου καθέ-
» δρας, ἵν' ἐξαστράπτῃ φωτισμὸν τῇ Ἐκ-
» κλησίᾳ ὃ δογμάτων ὃ πράξεων, σκότους
» ἀπηλλαγμένων, ὅπως ὁρῶντες οἱ λαοὶ τὰς
» ἀκτῖνας τῆς ζωτικῆς λαμπηδόνης, πρὸς
» ἐκείνας εὐθύνωνται ὃ τὸν Πατέρα τῶν
» φώτων δοξάζωσιν ».

Ἰσίδωρ. Πηλουσ. Βιβλ. Α'.

Ἐπιστολ. λβ'.

« Οὐ γάρ ἐστι περὶ οὗτοῦ θειότερου ἀν' ἀνθρώ-
» πος βουλευέσαιο, ἢ περὶ παιδείας ὃ αὐτοῦ
» ὃ τῶν αὐτοῦ οἰκείων ».

Πλάτ. Θεάγ. 2.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

(ΕΝ ΟΔῳ ΕΡΜΟΥ, ΑΡΙΘ. 291.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΗΣ,
 ΥΠΟ
ΗΛΙΑ ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ.

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν πολὺς καὶ σπουδαῖος ἤρξατο νὰ γίνηται παρ' ἡμῖν λόγος καὶ καθόλου μὲν περὶ μουσικῆς, ἰδίᾳ ὅμως περὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἔγνωμεν καὶ ἡμεῖς ὅπως ἀνοίξωμεν τὰς σελίδας τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ συγγράμματος εἰς πᾶσαν περὶ μουσικῆς διατριβὴν, ἐξερχομένην ἐκ καλάμου φιλομούσου καὶ μουσολήπτου ἀνδρός. Τοῦτο δὲ ποιοῦμεν, τοσούτῳ μᾶλλον προθύμως, καθ' ὅσον μάλιστα νομίζομεν ὅτι ἡ μουσικὴ εἶναι τὸ συντελεστικώτατον ὄργανον πρὸς μόρφωσιν καὶ ἐξευγένισιν τῆς καρδίας, ἣν ὁ Εὐαγγελικὸς Κήρυξ πολλαχῶς ἐπιδίδωκει.—Εἶναι τῷ ὄντι καλὸς οἰωνὸς ἡ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν καταλαβοῦσα τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν φιλομουσία αὕτη· διότι φανερώνει ὅτι ἡ τέως ἀναισθητοῦσα πρὸς πᾶσαν μουσικὴν ἀρμονίαν καρδίᾳ τῶν Ἑλλήνων ἤρχισεν ἤδη νὰ αἰσθάνηται καὶ νὰ ἐπιζητῇ τὸν δυνάμενον νὰ κρούσῃ τὰς χορδὰς αὐτῆς ἐναρμονίως. Ἐπειδὴ ὅμως παρ' ἡμῖν κακὴ μοῖρα ὁ τῆς μουσικῆς ἀγρὸς εἶναι πάντῃ χέρσος καὶ ἀγεώργητος, διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκρίναμεν καλὸν ὅπως ἐναποταμιεύσωμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ συγγράμματι πᾶσαν δὴ ποτὲ περὶ μουσικῆς σπουδαίαν ὕλην, δυναμένην νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν μέλλοντά ποτε νὰ ἀνεγείρῃ παρ' ἡμῖν μουσικὸν σύστημα, συμφωνοῦν κατὰ πάντα πρὸς τὸν ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν ἡμῶν βίον. Καὶ ἰδοὺ νῦν ἀρχὴν ποιοῦμενοι καταχωρίζομεν τὸ Περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐλληνικῆς Μουσικῆς ἐκκλη-

σιαστικῆς τε καὶ κοσμικῆς υπόμνημα τοῦ ἐν Κων-
 σταντινουπόλει σοφοῦ καθηγητοῦ κυρίου Ἡλίου Ταντα-
 λίδου, ὅστις διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ παιδείαν δικαίως
 κατατάσσεται μεταξὺ τῶν πρώτων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους
 λογίων καὶ μεγίστης παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀπολαύει τιμῆς.

Τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ περί τε τὰ ἄλλα καὶ περὶ
 τὴν Μουσικὴν ὑπάρχει μὲν καθολικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ
 ὑγιεῖς ἔχοντι τὰς αἰσθήσεις, λαμβάνει δὲ ποικίλας καὶ
 διαφόρους ἐκφάνσεις, ἀναπτυσσόμενον οὕτως ἢ ἄλλως
 κατὰ τόπους καὶ χρόνους. Ἡ Μουσικὴ ἐν γένει ἀπὸτε-
 λούσα πάντοτε σχεδὸν καὶ πανταχοῦ μέρος οὐσιῶδες
 τῆς δημοσίου θείας λατρείας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου,
 συμβάλλεται τὰ μέγιστα διὰ τῆς τῶν αἰσθημάτων ἐξεγέρ-
 σεως εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν τῶν
 αἰθρῶν ἡμερότητα, καὶ ἀμοιβαίως χρησιμεύει ὡς μέτρον
 τῆς εἰς αὐτὰ προόδου, ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς
 παρὰ τινι ἀτόμῳ ἢ κοινωνίᾳ. Ἐκαστον ἔθνος ὅπως οὖν
 προηγμένον εἰς τὸν πολιτισμόν, ὅπως ἔχει ἴδιον προο-
 ρισμόν, ἰδίαν γλῶσσαν, ἥθη καὶ ἔθιμα, ἴδιον τρόπον
 τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ ἐνεργεῖν, καὶ ἴδιον διακριτικὸν
 χαρακτῆρα, οὕτως ἔχει καὶ ἰδιάζουσαν καλλιτεχνικὴν
 αἰσθησιν καὶ κλίσιν καὶ ἐμπειρίαν περί τε τὰς ἄλλας
 τῶν καλῶν λεγομένων τεχνῶν, καὶ δὴ καὶ περὶ τὴν
 Μουσικὴν.

Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἐχαρακτηρίσθη καὶ διεκρίθη ἐν
 αὐτοῦ ἀρχαιότητι ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν μουσικώτατον
 τῶν συγχρόνων ἐθνῶν, ἀνέκαθεν θρησκευτικῶς προσκεί-
 μενον εἰς τὴν θεραπείαν, σπουδὴν, καλλιέργειαν καὶ
 διηνεκὴν χρῆσιν τῆς Μουσικῆς, ὡς μαρτυροῦσιν ἀριδή-
 λως τὰ ἀρχαῖα ἱστορικὰ ὑπομνήματα, καὶ ὡς ἐξάγεται
 ἐκ τῶν ἄλλων καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων, ἐπὶ τῶν
 λειψάνων τῶν ὁποίων οἶον φωνὴν ἀφιστῶσα διακρίνεται
 ἔτι καὶ νῦν ἡ ἀρμονικωτέρα ἐμμέλεια εὐθυμον δ' ἐν πᾶσι

καὶ χαροπὸν, ὡς ἡ ζωηροτέρα νεότης τῆς ἀνθρωπότη-
τος, πρῶτιστον τῆς καλῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ στοιχεῖον
θεσμοθετήσαν τὴν Μουσικὴν, ψάλλον αἰέποτε, καὶ ἐν
αὐταῖς αὐτοῦ ταῖς θλίψεσιν, ἐπλήρου μελωδίας τὸν
ὑπεράνω αὐτοῦ στίλβοντα οὐρανόν, ὡς τὰ ᾠδικά πτη-
νὰ τοῦ μεσημβρινοῦ ὀρίζοντος· θρησκευτικώτατον δὲ
ὄν καί, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ θείου Παύλου, «δεισιδαι-
μονέστερον κατὰ πάντα ἄλλων ἐθνῶν», θερμότερον
ἐξέχεε τὰς μουσικὰς αὐτοῦ παραφορὰς ἐπὶ τῆς λατρείας
τοῦ θείου, ἰδίαν ἔχον ἁρμονίαν, εἰς τοῦτο μάλιστα
καθιερωμένην, τὴν Λυδιστί, ὡς ἤδη ἐκ πολλῶν εἰκότως
ἐσημείωσαν οἱ τὰ τοιαῦτα σοφοί· εἰς κοσμικωτέραν δὲ
χρῆσιν μετεχειρίζετο τὰς λοιπὰς ἁρμονίας, ἃς τε παρέ-
λαβεν ἐξ Ἀσίας καὶ ἃς ἀνέπτυξεν οἰκοθεν συντόνους
ἢ ἀνειμένας κατὰ τὸν σκοπὸν, καθαρὰς ἢ μικτὰς, δια-
χρωνίζον ταύτας ποικιλοτρόπως, ὥστε δυνατόν εἶπεν
καὶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶχε διακεκριμένην ἱερὰν καὶ κο-
σμικὴν Μουσικὴν.

Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος ἔτι καὶ μετὰ τὴν πάλαι ἑνδοξὸν
κλασικὴν καὶ πολυθεικὴν αὐτοῦ περίοδον, κληθὲν ὑπὸ τῆς
θείας Προνοίας ἵνα πρωταγωνιστήσῃ τῶν νεωτέρων
ἐθνῶν εἰς τὸ ἀσυγκρίτως περιφανέστερον στάδιον τοῦ
παγκοσμίου χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, συνεκρότησε καὶ
ἐκανόνισεν ἰδίον Μουσικῆς σύστημα εἰς λατρείαν τοῦ
ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐκλεχθὲν πάντως ἐκ τῶν σεμνοπρεπε-
στέρων καὶ πρὸς τὴν νέαν θρησκείαν ἐπιτηδειοτέρων
ἁρμονιῶν τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ Μουσικῆς, καθιερωθὲν
ὑπὸ τῆς ἀμωμήτου Ἐκκλησίας, μεταδοθὲν ἀκολούθως
καὶ εἰς τὰ πολλὰ τῶν χριστιανικῶν ἐθνῶν τῆς τε Δύ-
σεως καὶ τοῦ Βορρᾶ, ἴσως δὲ καὶ τῆς Ἑω, διατηρούμε-
νον καὶ μέχρις ἡμῶν καὶ μόνον ἢ μάλιστα παρ' ἡμῖν
τοῖς ὀρθοδόξοις Ἀνατολικοῖς, ὡς σεβαστὸν λείψανον
τῆς χριστιανικῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, καταγεγραμ-
μένον διὰ μουσικῶν χαρακτήρων, ὁμολογουμένως τῶν

ἀρχαιοτέρων ἐξ ἀπάντων τῶν σήμερον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς λοιποῖς χριστιανικοῖς ἔθνεσι· σύστημα ἀναδείξαν ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρις ἡμῶν μακραίωνα σχολὴν διασῆμων καὶ ὁσίας μνήμης ἀριστοτεχνῶν καὶ μελωδῶν, ἐν οἷς καταλέγονται καὶ θεόστεπτοι βασιλεῖς καὶ βασιλίσσαι, καὶ αἰδίδιμοι Πατριάρχαι, καὶ πλῆθος ἐνδόξων καὶ ἱστορικῶν ὀνομάτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ Ἰωάννου Κουκουζέλου καὶ τῶν πολὺ πρὸ αὐτῶν μέχρι Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου καὶ Γεωργίου τοῦ Κρητός καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ· σύστημα, οὗ τὴν δύναμιν, μᾶλλον δὲ τὴν παρὰ τῷ Θεῷ χάριν, σύμπας ὁ ὁρθόδοξος χριστιανισμὸς ὀφείλει μνημονεύειν μετὰ θαύματος καὶ σεβασμοῦ διὰ τὰ μεγάλα αὐτοῦ ἱστορικὰ ἀποτελέσματα, τὴν ἐπιστροφὴν, λέγομεν, εἰς τὸν χριστιανισμὸν ὁλοκλήρων ἔθνων, ὅποιον τὸ Ῥωσικόν, μαρτυρούσης τῆς ἱστορίας, ὅτι τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ῥώσων κατέπληξε καὶ κατέθελξε μᾶλλον τῶν ἄλλων ἢ θεσπεσία τῶν Ἑλλήνων μουσικῇ, ὅπως ἐφάλλετο ἐν τῇ Ἁγίᾳ Σοφίᾳ. Τοιαύτη μὲν ἐν ὅλοις ἡ θρησκευτικῇ ἢ ἐκκλησιαστικῇ Μουσικῇ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τετηρημένη, ὡς προέφημεν, ἐγγράφως καὶ κατ' ἀδιάκοπον παράδοσιν καὶ χρῆσιν μέχρι τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς. Καίτοι δὲ τῆς κοσμικῆς τοῦ ἔθνους Μουσικῆς ἐν τῇ χριστιανικῇ περιόδῳ οὐδ' ἐλάχιστον ἀποσώζεται γραπτὸν λείψανον, οὔτε τις εἰδικὴ περὶ αὐτῆς πραγματεία, οὔδεις ὅμως εὖ φρονῶν δύναται ὡς ἐκ τούτου φιλονεικεῖν, ὅτι ἔθνος, ὅπερ τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἐκαλλιέργησε καὶ ἐσύστηματοποίησε τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ Μουσικὴν, ὅπερ διὰ τοσούτων αἰώνων σκότους καὶ βαρβαρότητος διέμενε πιστὸς φύλαξ τῶν πολυτίμων λειψάνων τοῦ πανταχόθεν καταποντιζομένου ἀρχαίου πολιτισμοῦ, λόγον ζωῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἐπέχον ἐν τῇ σχεδὸν βεβαρβαρωμένῃ ἀνθρωπότητι, μὴδέποτε αὐτὸ ἐκβαρβαρωθῆναι.

οὐδέποτε ἔπαυσεν ἔχον καὶ ἄγραφον Μουσικὴν κοσμικὴν καὶ δημοτικὴν.

Δυστυχῶς ὁμως ἀμφοτέρω τὰ εἶδη τῆς Μουσικῆς ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς, καὶ ἰδίως μετὰ τὴν εὐτυχὴ σὺν Θεῷ τῆς Ἑλλάδος ἀναγέννησιν καὶ τὴν σύγχρονον εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπίσκεψιν τοῦ νεωτέρου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἤρξαντο ὑφίστασθαι ἔσωθεν μὲν φθισικὴν τινὰ καχεξίαν καὶ μαρασμόν, ἔξωθεν δὲ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπήρειαν. Ἦ ὥς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως προέχουσα τοῦ ἔθνους ἡμῶν μερίς, ἐξ ἧς τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν κληρονομήματα ἀπεξεδέχοντο πᾶσαν περίθαλψιν καὶ κηδεμονίαν, οὐδεμίαν ἐφίστησι προσοχὴν εἰς τὸ οὐσιῶδες τοῦτο στοιχεῖον τῆς ἐθνικῆς καὶ ὀρησχευτικῆς ἡμῶν ζωῆς· ἀλλ' ἐνῷ περὶ πάντα σχεδὸν τὰ λοιπὰ εἶδη τῆς κοινωνικῆς παιδείας λαμβάνει ἀξιεπαίνως τὴν δέουσάν πρόνοιαν· ἐνῷ τὴν ξένην εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν μετὰ τοσαύτης προθυμίας καὶ ἀφειδίας καὶ ἀκροᾶται καὶ διδάσκεται καὶ βραβεύει, περὶ μόνην τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν Μουσικὴν, καίπερ πολὺ μείζονος δεομένην τῆς σπουδῆς, ὀλιγώρως ἔχει, ἢ καὶ ὅλως αὐτὴν περιφρονεῖ, οὐδεμιᾶς ἀξιοῦσα ἐπιμελείας ἢ προστασίας· διότι, ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν γραπτὴν, τὴν ἐντεχνὸν καὶ συστηματικὴν τοῦ ἔθνους Μουσικὴν, τουτέστι τὴν ἐκκλησιαστικὴν, κατέλιπεν αὐτὴν ὥς τινα τῶν βαναυσωτέρων τεχνῶν εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἰδιωτῶν τὰ πολλὰ, σπανίως μὲν καλῶν ἐκτελεστῶν τῆς τεχνικῆς παραδόσεως, ἔτι δὲ σπανιώτερον εὐφυῶν περὶ τὴν εὐρεσιν τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ καταλλήλου ἐν τῇ συνθέσει, ἥμισυ δὲ ἀρμόδιον πρὸς ἐπιστημονικὴν θεωρίαν, δι' ἣνδεῖαν εὐρυτέρας γνώσεως καὶ ἐμπειρίας, ὅποιοί εἰσιν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἄλλως λίαν ἀξιότιμοι φάλται τῶν καθ' ἡμᾶς ἀγίων Ἐκκλησιῶν τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος. Καὶ μετὰ λύπης λοιπὸν δυνατόν εἶπεν, ὅτι ἔχομεν τὸν πολύτιμον

καὶ μετὰ τοσαύτας πανδείνους περιπετείας· ὅπερ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν δι' αἰώνων αὐτοῦ πολιτικὴν ἀγωνίαν ἐπενόει νέους τύπους καλλιτεχνίας, οἷον ἐν τῇ ζωγραφίᾳ καὶ τῇ ἀρχιτεκτονικῇ· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτοῦ πανωλεθρίᾳ ἠδυνήθη νὰ ἐξάψῃ δαιμονίως παρὰ τοῖς ἀναγεννωμένοις λαοῖς τῆς Δύσεως τὸν ἔρωτα τοῦ καλοῦ ἐν τε τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φιλολογίᾳ· ὅτι τὸ ἔθνος τοῦτο ἠμέλησε παντάπασι τὴν Μουσικὴν ἐν τῷ κοσμικῷ αὐτοῦ βίῳ· τοῦναντίον μάλιστα, ὅτε λόγος πείθεται, καὶ ἡ ἀναλογία συνεπάγει, καὶ μυρίαῖς ἱστορικαὶ δείξεις ὑπάρχουσιν, ὅτι καὶ αὐτὸ ἐκαλλιέργει τὴν κοσμικὴν Μουσικὴν ἀνενδότως καὶ ἐπιτυχῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι μετεδίδου καὶ αὐτοῖς ἔτι τοῖς Ἀσιανοῖς, ὡς μαρτυροῦσιν Ἀραβες συγγραφεῖς τοῦ Ι' καὶ ΙΑ' μ. Χ. αἰῶνος, ὁμολογοῦντες ὅτι παρὰ τῶν Ῥωμαίων, τουτέστι τῶν Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ πρῶτον οὐ πρὸ πολλοῦ οἱ πατέρες αὐτῶν τὴν τέχνην τῆς Μουσικῆς. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς τὰς δουλικὰς αὐτοῦ ἡμέρας τὸ πολυπαθὲς ἔθνος, καίτοι πολλὰ μὲν τῶν πατρίων καλῶν ἀποβαλὼν, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ τῶν ὀθνείων κακῶν ἐξ ἀναποδράστου ἀνάγκης προσλαβὼν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀπέκληρώθη παντάπασι τῆς θεραπείας τῶν ὁμοπατρίδων Μουσῶν, ἀλλ' ὁ μὲν δημότης λαὸς, ὁ αὐτὸς καὶ ποιητὴς καὶ μελωδὸς ἀκατονόμαστος, ἔφαλλεν ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ταῖς νήσοις, καὶ ἀγροῖς καὶ τοῖς πεδίοις τῆς τεταπεινωμένης αὐτοῦ πατρίδος, κατὰ τοὺς πατρίους αὐτοῦ νόμους, ᾄδων πρὸς λύραν ἢ πρὸς αὐλὸν, ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν ἀνεδείκνυ μουςουργοὺς κατὰ τε τὴν φωνητικὴν καὶ ὀργανικὴν μουσικὴν, εὐφραίνοντας μὲν τὰς τῶν πολιτῶν συναλαιοτροφὰς, διδάσκοντας δὲ ἄλλους ἑτεροεθνεῖς ὁμοτέχνους τὴν ἑαυτῶν ἐμπειρίαν διὰ τῆς ἀγράφου πάντοτε παράδοσεως, καὶ κατακηλοῦντας καὶ αὐτῶν πολλάκις τῶν κρατούντων τὰς ἀκοάς. Οὕτω λοιπὸν πρὸς τῇ ἐγγράφῳ ἐκκλησιαστικῇ, τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος

τοῦτον προγονικὸν θησαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις ἀληθῶς
σχεύουσιν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν σημερινὴ εὐρωπαϊκὴ Μουσικὴ μεθ'
ὅλων αὐτῆς τῶν ἐξόχων ἀρετῶν καὶ τῶν συμπαραμαρ-
τούντων αὐτῇ γοήτρων καὶ ἐπιδείξεων εἰσαγομένη εἰς
τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν διὰ τε τῆς ἐλευθερίου ἀγω-
γῆς τῶν ἐκπρεπῶν συναναστροφῶν, τῶν δημοσίων συ-
ναυλιῶν καὶ τῶν μελοδραματικῶν παραστάσεων, καὶ, ὡς
εἶκος, κατακτῶσα βαθμηδὸν τὰς ψυχὰς, βεβαίως ἐγκα-
θίσταται παρ' ἡμῖν· ἡ δὲ ἡμετέρα, οὐδόλως ἢ ἐπιπο-
λαίως σπουδαζομένη, σπανιώτερον καὶ ἀθυρότερον ἀκουο-
μένη, διὰ τὴν τῶν πολλῶν κατὰ τοὺς ἐσχάτους τού-
τους καιροὺς περὶ τὰ θρησκευτικὰ χλιαρότητα, καὶ ὁμο-
λογουμένως κάκιστα καὶ ἀσυνέτως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
ἀπαγγελλομένη, εὐκόλως παραγνωρίζεται, ἀνοικεῖως δυ-
σαρεστεῖ, καὶ ἀναξίως περιφρονεῖται· ἔπεται ὅτι, ἐὰν
μὴ ἐγκαίρως ληφθῇ σύντονος πρόνοια, οὐκ εἰς μακρὰν
θέλομεν περιέλθει εἰς τὴν ἀπευκταίαν ἀνάγκην νὰ πα-
ραδεχθῶμεν εἰς τὴν θεῖαν ἡμῶν λατρείαν ξένον ἰδίωμα
μέλους, ὡς ἐὰν πρῶτον ἤδη ἐξερχόμενοι ἐξ ἡμιαγρίας
καταστάσεως συνιστῶμεν ἔθνος· ὡς ἐὰν ἀρτίως κατη-
χθέντες εἰς τὸν χριστιανισμόν συνιστῶμεν ἤδη πρῶ-
τον Ἐκκλησίαν, ὀφείλουσαν παραδεχθῆναι τὸν τύπον
καὶ τὸν διάκοσμον ἐτέρου ἔθνους κατηχητοῦ· ὡς ἐὰν
μὴ εἴχομεν ἐθνικὴν καὶ πατροπαράδοτον συστηματικῶς
ὀργανισμένην καὶ τῇ λατρείᾳ καὶ τῷ ἥθει καὶ τῇ
γλώσσῃ καὶ τῷ μετρικῷ συστήματι τῆς ὕμνογραφίας
ἡμῶν προσφυᾶ καὶ κατάλληλον μελοποιίαν. Θέλομεν
περιέλθει, λέγομεν, εἰς τὴν ἀπευκταίαν ἀνάγκην νὰ κα-
ταδικάσωμεν εἰς ἀχρησίαν, ἀργίαν καὶ λήθην ὁλόκλη-
ρον σύστημα ἱερᾶς μελωδίας καθαρῶς ἑλληνικὸν, διη-
κὸν μέχρις ἡμῶν ἀπὸ τῆς μᾶλλον σεβαστῆς χριστια-
νικῆς ἀρχαιότητος, καὶ νὰ τολμήσωμεν ξενήκουστόν
τινα ἐκκλησιαστικὴν καινοτομίαν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς.

πρωτοτύπῳ ἀνατολικῷ χριστιανισμῷ, εἴ πως δυνηθώμεν καὶ οὕτω νὰ ἐλκύσωμεν εἰς ἀκρόασιν τῆς δημοσίας προσευχῆς ἐξευρωπαϊσμένας χριστιανικὰς ἀκοάς. Ἀλλ' ἡ κατάργησις τῆς ἰθαγενοῦς ταύτης τέχνης, μήπω ἐξηρευνημένης ἐπιστημονικῶς, μήπω δοκιμασθείσης θεόντως, μήπω τυχούσης τῆς δυνατῆς ἀναπτύξεως, θέλει καταδικάσει εἰς λήθην καὶ ἀγνωσίαν καὶ πάντα τὰ περὶ τῆς Μουσικῆς ταύτης πολλὰ ἢ ὀλίγα γεγραμμένα καὶ σωζόμενα τεχνολογήματα, ἐν οἷς ὑπάρχουσι τοσοῦτοι τεχνικοὶ ὅροι, ἀναφαίρετος περιουσία τοῦ ἑλληνικοῦ λεξικοῦ, ὧν τὴν σημασίαν μετὰ πόνου, ἀλλὰ καὶ μάτην θέλει ἀναζητεῖ ὁ μεταγενέστερος φιλόλογος.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ἕτερον εἶδος τῆς ἐθνικῆς Μουσικῆς τὸ θύραθεν καὶ δημοτικόν, ἡ αὐτὴ καὶ ἔτι χειρῶν παρατηρεῖται ἀμέλεια. Οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν προέχουσαν τοῦ ἔθνους μερίδα ἐφίστησιν ποτε σπουδαίαν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ μέλους τῶν πολλῶν καὶ παντοίων δημοτικῶν ἡμῶν ᾠμάτων καὶ τῆς ἀνάρθρου ὀργανικῆς Μουσικῆς τῶν καθ' ἡμᾶς δημοτῶν Ἑλληνῶν. ἐνῷ δὲ περὶ τῶν ξένων ἐθνικῶν μουσικῶν ἰδιωμάτων ἱκανῶς φαινόμεθα περιεργαζόμενοι· ἐνῷ ἐν ἑλληνικαῖς αἰθούσαις, πλησίον τῶν εὐήχων κλειδοκυμβάλων, συχνότατα ἀνευρίσκει τις τετράδια Οὐγγρικῆς, τυχόν καὶ Πολωνικῆς καὶ Σκωτικῆς, καὶ τίς οἶδε ποίας ἄλλης ἐτέρου λαοῦ δημοτικῆς Μουσικῆς, οὐδ' ἐννοιά ποτ' ἐπῆλθεν, οὔτε ὀρεγίς, οὔτε γοῦν φιλοτιμία εἰς τὰς καθ' ἡμᾶς μουσοτραφεῖς Ἑλληνίδας τοῦ ἐρευνῆσαι εἰ ἔχει καὶ ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς, ἔστω καὶ πτωχόν τι καὶ ἄτεχνον ἐθνικὸν Μουσικῆς ἰδίωμα· ἴσως δὲ καὶ ἐπαισχυνθήσονται αὐτό, ἐάν ποτε ἀκούσωσιν ἀδόκμενον ἐν χοροῖς παρὰ τῶν ἀγροίκων καὶ ἀπλοϊκῶν, ἀλλὰ φιλομόλπων Ἑλληνίδων, καὶ τοῦτο δι' ἑλλειψιν δεξιοῦ τεχνίτου, τοῦ περισυνάξοντος τὰ μέλη τῶν δημοτικῶν ᾠμάτων καὶ καταγράφοντος αὐτὰ καὶ περικοσμήσοντος,

καθ' ἃ δεῖ, διὰ τεχνικωτέρων ποικιλώσεων. Καὶ τοῦτου δὲ εἰς τὸ μέλλον προφανὴς ἡ ζημία· διότι παρ' ἡμῖν, καθάπερ ἡ δημοτικὴ ποίησις καὶ ἡ γλῶσσα ἡ δημοτικὴ ἐθεωρήθησαν ἤδη μεγίστης σπουδῆς ἄξια, ὡς πιστότατα χαρακτηρίζουσαι τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ διανοίαν, καὶ πάσης ἱστορικῆς μαρτυρίας ἐναργέστερον καταδεικνύουσαι τὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐλληνισμοῦ γνησιότητα, ὡσαύτως καὶ ἡ ἰδίως τὴν ποίησιν ταύτην ἀχωρίστως ἐπικοσμοῦσα ὁμογενὴς καὶ ὁμόρρυθμος Μουσικὴ, ἐπιστημονικῆς τινος μερίμνης ἀξιωθεῖσα, δυνατόν νὰ ἀναγάγῃ τὴν θεωρίαν εἰς σπουδαιότατα συμπεράσματα πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν πιθανῶν σχέσεων τῆς καθ' ἡμᾶς πρὸς τὴν προγονικὴν Μουσικὴν, ὅπου γε οὐδ' αὐτὴ ἡ ἐγγύριος ὀρχηστικὴ πιστεύεται παρὰ τοῖς νοσημονεστέροις παντάπασιν ἄκαρπος, ἐὰν ἡξιούτο σπουδαίας τινὸς ἐπιστάσις. Ἄλλως τε λυπηρὸν ἦθελεν εἶσθαι, ἐὰν οἱ μεταγενέστεροι τὴν μὲν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν τοσοῦτον καὶ ὑπὸ τῶν ξένων σοφῶν θαυμασθεῖσαν, ἔχωσιν ἐπιμελῶς συνειλεγμένην (καὶ τοῦτο χάρις πάλιν τοῖς ξένοις!) καὶ ἀναγινώσκωσι καὶ ἐνθουσιῶσιν, ὅπως δὲ καὶ ἐν τίσιν ἤχοις καὶ ῥυθμοῖς ταύτην ἐμελπον οἱ προπάτορες καὶ πατέρες αὐτῶν, ἐν ὁποῖαις ἀρμονίαις ἢ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τοὺς ἥρώας αὐτῶν ἐξύμνουν, ἢ τὰ κατὰ τῶν ἰδίων τυράννων τρόπαια ἐπαιάνιζον, ἢ τὰς συμφορὰς τοῦ ἔθνους διετραγῶδουν, ἢ ἐν εὐθύμοις πανηγυρικαῖς διαχύσεσιν ὑπεγλύχαινον τὴν πικρίαν τῶν δουλικῶν ἡμερῶν, ἢ τὰ βρέφη αὐτῶν ἐβαυχάλιζον, ἢ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ νέωτα αὐτῶν ἐκαλλάνδιζον· ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐθνικὰ καὶ πάτρια μελωδήματα παντάπασιν ἀγνοῶσιν, ὡς δηλονότι ἡμεῖς, καίπερ ἔχοντες πολλὰ τῆς ἀρχαίας λυρικῆς καὶ χορικῆς ποιήσεως περισπούδαστα λείψανα, ὅμως, καὶ πολλὰ ποθοῦντες, ἀγνοοῦμεν αὐτῶν τὸ μέλος, καὶ ἴσως ἀγνοήσομεν ἐσαεὶ. Ἐπαναλέγομεν λοιπὸν καὶ αὖθις ὅτι, ἐὰν μὴ ληφθῇ ἔγκαιρος καὶ σύντονος

πρόνοια περί τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, ἀμφοτέραι κατὰ μικρὸν ἐξίτηλοι τῷ χρόνῳ γινόμεναι παντάπασιν αἰστωθήσονται ἐπὶ ζήμια τῆς ἱστορίας, τῆς τέχνης καὶ τῆς φιλολογίας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ δικαία μομφῇ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, ὡς ῥαθύμου καὶ ἀβελτέρας. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε εὐσεβές, οὔτε δίκαιον, οὔτε πρέπον, οὔτε θεωρητικῶς ὀρθόν, οὔτε τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν φιλοτιμίας ἄξιον παρὰ τῶν εὐφρονούντων τοῦτο ὑπολαμβάνεται, δέον νὰ ἐπιδοθῶμεν ἐγκαίρως καὶ πάσῃ σπουδῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀξιολόγου τούτου κληρονομικοῦ ἐθνικοῦ κτήματος, τῆς καθ' ἡμᾶς δηλονότι ἑλληνικῆς Μουσικῆς, πρῶτιστα μὲν καὶ μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ὡς ταχυτέρας δεομένης ἐπικουρίας· ἀκολούθως δὲ καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ λαοῦ, τῆς δημοτικῆς, ἥς τὰ μέλη, ὅσα τοῦλάχιστον φέρονται ἔτι καὶ νῦν ἐν τοῖς στόμασι καὶ τοῖς οἰκείοις μουσικοῖς ὀργάνοις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅπουδῆποτε τῆς ἐλευθέρως καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος, δέον ἵνα καταγραφῶσι πιστῶς καὶ ἀπαραλλάκτως δι' οἵαςδήποτε γραφικῆς μεθόδου, πρὶν ἢ ἀπὸ Δυσμῶν εἰς τὴν ἡμετέραν Ἀνατολὴν θριαμβευτικῶς εἰσελαύνουσα ποικιλόγηρος Μοῦσα κατασιγάσῃ τέλεον τοὺς ἀγροτικούς ἡμῶν τέττιγας.

Ἀξιοῦμεν δὲ ἵνα μὴδεὶς ἡμᾶς ὑπολάβῃ κατεχομένους ὑπὸ πνεύματος ξενηλασίας, μὴδὲ δυσχεραίνοντας οὐδ' ὀπωστιοῦν ἐπὶ τῇ παρ' ἡμῖν διαδόσει τῆς ἀληθῶς σοφωτάτης καὶ κανονικωτάτης εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς τοῦναντίον καὶ ἀπὸ ψυχῆς εὐχόμεθα καὶ λελογισμένως προτρέπομεν πάντα Ἕλληνα εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι τελειότεραν αὐτῆς σπουδὴν, καθόσον μάλιστα καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἡμῶν προθέσει ἰδιωτῶς πεποίθαμεν, ὅτι ἡ ὅσον ἔνεστι τελειότερα σπουδὴ τῆς εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς (συγχρόνως δὲ καὶ τῆς ἀσιατικῆς) θέλει διαφωτίσει βέλτιον τοὺς μέλλοντας ἐρευνητὰς καὶ καλλιεργητὰς τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς, θέλει στηρίξει αὐ-

τὴν ἔτι μᾶλλον καὶ θέλει παράσχει αὐτῇ νέαν ζωὴν εἰς μέλλον ἀσυγκρίτως περίφανέστερον. Ἐχομεν δὲ πρὸς τοῦτο συνάδουσαν τὴν σεβαστὴν νύξιν ἀνδρὸς ἐν-τριβοῦς τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ ἀσφαλοῦς ποδηγέτου εἰς τὴν τρίβον τῶν πατρικῶν παραδόσεων, τοῦ αἰοδίου δι-δασκάλου Πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου, Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, προειπόντος ἐν Δ' τεύχει τῆς περὶ τῶν Ὁ' Ἑρμηνευτῶν σοφῆς τετραβίβλου. « Ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, καὶ πόσον διαφέρει τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς (ἥτις εἶχε κακέινη τοὺς λυδίους καὶ φρυγίους καὶ μιξολυδίους καὶ μιξοφρυγίους ἰστανοὺς νόμους καὶ τὴν ἀσιάτιδα κιθάραν), φιλοκρινήσουσιν ἄνδρες ὁμογενεῖς, τῆς τε τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ Ἀσιανῶν, καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν καὶ πατροπα-ραδότου μουσουργίας ἐγκρατεῖς, κάλλιστον τοῦτο πονή-σαντες πόνον » (σ. 766 σημ.). Εἰ δὲ μετὰ πολλῶν μιᾷ γνώμῃ ἀποδιοπομπούμεθα καὶ ἡμεῖς τὴν παρά τινῶν σπουδαζομένην εἰσαγωγὴν εὐρωπαϊκῆς ἢ εὐρωπαϊζού-σης καὶ ὅλως ἀήθους μόλπης ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησια-στικῇ χοροστασίᾳ, ἐπειγόμεθα πρὸς τοῦτο οὐχὶ ἐπα-ιδιζόμενοι πρὸς τὴν θαυμαστὴν τῶν ἁρμονιῶν αὐτῆς ποικιλίαν καὶ συμπλοκὴν, ἥτις ἐν οἰκείοις καιροῖς καὶ τόποις οὐδ' ἡμᾶς παρῆλθεν ἀγοητεύτους, ἀλλὰ πεποι-θότες ὅτι τριπλασίως καὶ τετραπλασίως ἱκανοποιού-μεθα, ἀπαρεγκλίτως ἐμμένοντες εἰς τὰ ἀρχαῖα καὶ πά-τρια τοῦτο μὲν, ὥς πρῶτοι τῶν ὀρθοδόξων αἰσθανό-μενοι γλυκεῖαν ἐν τῇ ψυχῇ χαρὰν μετὰ τινος ἐνδομύ-χου καὶ δικαίας αὐχέσεως, ὅτι μόνοι, ἢ μάλιστα πάντων τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἡμῶν λαῶν, εἰσερχόμενοι ἐν ναῷ Ὑψίστου, ὥσπερ πανταχοῦ περιουγαζόμεθα ἀπα-ράλλακτον τὸν τύπον τῆς ἀποστολικῆς καὶ καθολικῆς ἀρχαιότητος, οὕτως ἐνηχούμεθα καὶ τὴν πρώτην τῶν χριστιανικῶν μελωδιῶν, συνυμνωδοῦντες ὁμοιοτρόπως μεθ' ὅλης τῆς σειρᾶς τῶν ἀπ' ἀρχῆς Πατέρων τῆς

Ἐκκλησίας, μετὰ Ἰγνατίου καὶ Κλήμεντος, μετὰ Διονυσίου καὶ Ἱεροθέου, μετὰ Βασιλείου καὶ Χρυσόστομου, μετὰ Φωτίου καὶ Γενναδίου, μετὰ Γρηγορίου καὶ Κυρίλλου καὶ Γερμανοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἱερομαρτύρων τῆς πίστεως καὶ πρωτάθλων τῆς ἐλευθερίας τοῦ πρωτοτόκου αὐτῆς λαοῦ· τοῦτο δέ, ὡς ἔθνος, τεκμηριούντες καὶ ἐντεῦθεν τὸν προγονικὸν ἡμῶν χαρακτῆρα, παῖδες ὄντες Ἑλλήνων, οἵτινες τοὺς παρὰ τοὺς μουσικοὺς νόμους νεωτερίζειν τι προπετευομένους παρανόμων γράφοντες δημοσίαις ψηφίσμασιν ἐζημίου, πρεσβεύοντες μετὰ τοῦ θεοῦ Πλάτωνος, ὅτι » εἶδος καινὸν μουσικῆς μεταβάλλειν εὐλαβητέον, ὡς ἐν ὅλῳ κινδυνεύοντα· οὐδαμοῦ γὰρ κινεῖνται μουσικῆς τρόποι ἄνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων » (Πολιτ. Δ', 424). Διὰ δὲ τοῦτο καὶ πάντα ξένον τὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ποικιλωτέρον τι ἐπιδείξασθαι βουλόμενον προσκυνούντες πλατωνικῶς, » ὡς ἱερὸν καὶ θαυμαστὸν καὶ ἡδὺν ἀποπέμφομεν εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς χέαντες καὶ ἐρίῳ στέφαντες· αὐτοὶ δὲ τῷ αὐστηροτέρῳ καὶ ἀηδεστέρῳ χρησόμεθα ὠφελείας ἕνεκα κ.τ.λ. » (αὐτ. Γ', 398). Ἄλλως τε οὐδ' ἀγνοοῦμεν ὅτι καὶ παρ' ἁλλοῖς ἐν Εὐρώπῃ χριστιανικοῖς ἔθνεσι, παρ' οἷς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀσματοουργία προέκρυσεν πλέον ἢ θέμις εἰς τὴν κατὰ κόσμον ἀριστοτεχνίαν, ὑψώθησαν ἔστιν ὅπου σῶφρονες φωναὶ, ἐπιμεμφόμεναι τὴν ὑπέρμετρον ταύτην ἐλευθερίαν καὶ περιπαθῶς ἐπιποθοῦσαι τὴν ἐπάνοδον τῆς ἀφ' ἧς ἐξέκλιναν ἀρχαιοπρεποῦς τοῦ μέλους σεμνότητος, ἀφ' ἧς προσεκτέον μὴ ἀποστῶμεν, μήποτε περιπαθῶς καὶ ἡμεῖς ἐπιποθήσωμεν τὴν ἐπάνοδον, ὅτε τοῦτο ἔσται χαλεπόν.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ πρὸς τὴν πατριὸν Μουσικὴν ἐθνικοῦ ἡμῶν καθήκοντος ἀπαιτεῖται οὐ μόνον θέλησις ἀγαθὴ, ἀλλὰ καὶ ἐνέργεια σύντονος, καὶ πολλῶν καὶ εἰδικῶν ἀνδρῶν σύσχεψις τε καὶ σύμπραξις

καὶ δαπάναι· πολλαὶ καὶ διαρκεῖς, δῆλον οἴκοθεν, ὅτι τοῦτο καὶ εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον καὶ ἐπιτυχέστερόν· γενήσεται διὰ τοῦ καὶ ἡμᾶς ἀληθῶς θαυματουργοῦ συνεταρισμοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ προβάλλομεν τὴν σύστασιν Ἑταιρίας Φιλομούσων, προτιθεμένης τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ κοσμικῆς, καιρὸν μὲν ἐπιτήδειον ὑπολαμβάνοντες τὸν παρόντα, ὁπότε καὶ τὸ περὶ τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς, ἰδίως τῆς ἱερᾶς, ζήτημα ἤρξατο κατὰ τόπους παρὰ διαφοροῖς κινεῖσθαι, καὶ ἀνάγκη τις θεραπείας τοῦ πράγματος κατέστη· πολλαχοῦ ἐπαισθητὴ καὶ παρὰ πλείστοις ὁμολογεῖται, καὶ περισώζονται ἔτι, τῷ Θεῷ χάρις, ἐν τε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παρὰ τῷ λαῷ τὰ πράγματα, ὧν τὴν μελέτην, ἀνάπτυξιν καὶ στερέωσιν προτιθέμεθα. Τόπον δὲ κατάλληλον, ἐνθα καθιδρυτέα ἡ Ἑταιρία, νομίζοντες αὐτὴν τὴν τῆς Ἑλλάδος πρωτεύουσαν, τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἡ πατροπαράδοτος εὐσέβεια ἐπικρατοῦσα προστατεύεται μὲν ὑπὸ ὀρθοδόξου πολιτείας, περιφρουρεῖται δὲ ὑπὸ ἱερᾶς Συνόδου, ὅπου τὸ πατριωτικὸν αἶσθημά ἐστιν, ὡς εἰκὸς, γνησιώτερον, θερμότερον καὶ δραστικώτερον, ὅπου τοιοῦτοι καὶ τηλικούτοι ὑπάρχουσι λόγοι καὶ πεφωτισμένοι ὁμογενεῖς, ἴσον ἔχοντες τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἱκανότητα πρὸς τὸ διενεργεῖν τὰ χρήσιμα τῇ πατρίδι καὶ τῇ ἐπιστήμῃ· ὁπόθεν, ὡς ἀπὸ κέντρου προσφιλοῦς, πᾶσα εὐγενὴς καὶ γνησία ἑλληνικὴ ἰδέα ἐπαφίησι θερμὰς καὶ ζωογόνους ἀκτῖνας εἰς ἅπαντα τὸν πρὸς ἑω καὶ δύσιν ἑλληνικὸν κόσμον, καὶ ὅπου, ὡς τὸ ἐπαχρὸν τῶν εὐτυχῶν περιστατικῶν, ἀνώρθωται θείᾳ χάριτι θρόνος βασιλικὸς, κοσμούμενος ὑπὸ Βασιλέως φιλοτίμως ἔχοντος περὶ τὰ καλὰ, καὶ σεβομένου εἰλικρινῶς τὰ πάτρια τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ Βασιλίσσης ὀρθοδόξου, ἀξιομιμήτως εὐλαβοῦς περὶ τὰ θεία καὶ πεφωτισμένης προστάτιδος τῶν ἑλληνικῶν ἡθῶν, αἰσθημάτων καὶ παραδόσεων, ἐν οἷς δι' αὐτῆς σὺν Θεῷ ἀνα-

τραφίσεται καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς θεόσδοτος καὶ εὐσεβεστάτη βασιλῆιος γενεά· Ἀνάσσης σεπτῆς καὶ χαριτοδρύτου, ἥτις γηγησίους ἤθεσιν ἀγαπῶσα τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, τά τε ἄλλα καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἱερὰν ὕμνωδιαν ἀσμένως καὶ τελεσφόρως πιστεῖομεν, ἀναδέξεται τὴν προστασίαν τῆς τοιαύτης, οἷαν προβάλλομεν, Ἑταιρίας,

Τούτων οὕτως ἀδιστάκτως πρεσβευομένων, ἐξέστω, χάριν ἀπλῆς ἀφορμῆς, καὶ διατυπῶσαι ἐν τέλει τοῦ παρόντος ὑπομνήματος τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Ἑταιρίας, ὁποῖαν ἡμεῖς αὐτοὶ τό γε νῦν ἰνδαλλόμεθα ἐν τοῖς ἐπομένοις ὅροις, ἐπιδεκτικαῖς πάσης ἐπὶ τὸ βέλτιον τροποποιήσεως, ὁπόταν σὺν Θεῷ ἀναλάβωσί τινες τῶν ἐν Ἀθήναις ἐπισημοτέρων καὶ ἀρμοδιωτέρων ἀνδρῶν τὴν σύστασιν καὶ διοργάνωσιν τῆς Ἑταιρίας. Εἰσὶ δὲ οὗτοι:

Α'.

Ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος Ὁλγας νὰ καθιδρυθῇ ἐν Ἀθήναις Ἑταιρία Φιλομουσῶν, σκοπὸν ἔχουσα τὴν διὰ καταλλήλων τεχνιτῶν καὶ ἐπιστημόνων ἀνδρῶν σπουδὴν, καλλιέργειαν, ἀνάπτυξιν, βελτίωσιν καὶ διάδοσιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, τῆς τε κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς.

Β'.

Νὰ προσκληθῶσι μέλη τῆς Ἑταιρίας ἐξ ἀπάντων τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, καταβάλλοντα ἐτησίως ἕκαστον ὠρισμένον τι χρηματικὸν ποσὸν, προτρέπομένων τῶν εὐπορωτέρων εἰς ἀδρότερας εὐεργεσίας, ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τοῦ προορισμοῦ καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς.

Γ'.

Πρωτίστη πρόνοια τῆς Ἑταιρίας ἔστω, ὅπως τεχνῇται, ἐντελῶς χάτοχοι τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς, σπου-

δάσωσιν ἐντελῶς καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν, καὶ ἰδίως τὴν
φωνητικὴν καὶ, τὰνάπαλιν, ἄνδρες, ἐντελῶς εἰδήμονες
τῆς εὐρωπαϊκῆς, σπουδᾶσωσιν ἐντελῶς καὶ τὴν ἡμετέ-
ραν· ἅπαντες δὲ διδαχθῶσι καὶ τὴν θεωρίαν τῆς τέ-
χνης κατ' ἀμφοτέρα τὰ εἶδη· ἰδίως δὲ διδαχθῶσιν
ἀμφοτέροι τὰ διάφορα εἰς θρησκευτικὴν χρῆσιν καθω-
ρισμένα ἰδιώματα τῆς Μουσικῆς παρὰ τοῖς διαφόροις
χριστιανικοῖς ἔθνεσιν ἀνατολικοῖς τε καὶ δυτικοῖς, καὶ
μάλιστα ὀρθοδόξοις, οἷον Σέρβοις, Βλάχοις καὶ Ρώσ-
σοις, τὰ τε νεώτερα καὶ τὰ παλαιότερα τὰ παρ' Ἑλ-
λῆνων εἰς αὐτοὺς διαδοθέντα· πρὸς τούτοις λάβωσιν ὡς
οἷόν τε τελειότεραν γνῶσιν καὶ τῆς ἀσιατικῆς ἢ ἀρα-
βοπερσικῆς Μουσικῆς ἐπιστήσῳσι δὲ τὴν προσοχὴν αὐ-
τῶν καὶ εἰς τὴν παρ' ὅτι πλείστοις ἔθνεσι, καὶ μάλιστα
τοῖς περιοίοις τῇ Ἑλλάδι, Ἀλβανοῖς δηλονότι, Σλά-
βοις καὶ Βλάχοις, δημοτικὴν Μουσικὴν.

Δ'.
Ἐκ τῶν οὕτω συγκεκροτημένων τεχνιτῶν καὶ ἄλ-
λων εἰδικῶν διὰ τὰς περὶ Μουσικῆς γνώσεις ἀνδρῶν
γὰ ἐκλεχθῇ καὶ γὰ κατασταθῇ ἑλληνικὸς Μουσικὸς
Σύλλογος (ἢ Μουσικὴ Ἀκαδημία), ἔργον ἔχων τὸν
προσδιορισμὸν ἢ τὴν ἐπινόησιν τῶν καταλλήλων μεθό-
δων πρὸς τὴν ἀκριβεστέραν καὶ εὐκολωτέραν διδασκα-
λίαν τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς, τὸν προσδιορισμὸν ἢ τὴν
εφεύρεσιν τῶν καταλλήλων μουσικῶν ὀργάνων πρὸς
ἐντελῇ παράστασιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μελωδίας, τὴν
ἐκλογὴν τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου τῆς μουσικῆς
ἀπαγγελίας, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἱερᾷ ἀσματουργίᾳ, τὴν
ἀνάπτυξιν ἢ τροποποίησιν τῆς ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν ση-
μαδογραφίας, τὴν σύνταξιν ἢ ἐπιδοκιμασίαν διδακτικῶν
βιβλίων κτλ. κτλ.

Ε'.

Μεγίστη τοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ὑποχρέωσις ἔστω
γὰ τηρήσῃ θρησκευτικὸν σέβας πρὸς ὃ, τι θεωρηθῇ οὐσιῶ-

δες καὶ γνήσιον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν Μουσικῇ ἐπὶ τῇ ἀκραδάντῳ βάσει τοῦ ὕφους τῶν ἀγιωτάτων μεγάλων τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιῶν, Κωνσταντινουπόλεως, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀθηνῶν, καὶ τῶν εὐαγεστάτων μονῶν τοῦ ἁγιωνύμου ὁροῦς τοῦ Ἀθωνος, οὕτως, ὥστε νὰ ἀναφανῇ αὐτῆς τὸ γνήσιον καὶ ἀρχικὸν κάλλος, χωρὶς νὰ παρειαφρήσῃ ἐν αὐτῇ οὔτε εὐρωπαϊκὸς οὔτε ἀσιατικὸς ξενισμὸς, δυνάμενος νὰ σκανδαλίσῃ καὶ τὸν ἔσχατον τῶν ὁρθόξων Ἑλλήνων, τὸν εὐλόγως εἰς τὰ πατρία προσηλωμένον. Ἀλλ' ἔστω ἡ ἐπισκευή, οὕτως εἰπεῖν, ταύτης, ὁποῖα ἡ ἐπισκευὴ ἀρχαίας καλλιτεχνικῆς ἱερᾶς εἰκόνης ἢ ἀρίστου τινὸς βυζαντινοῦ ἀρχιτεκτονήματος, ὃν τρόπον δηλονότι οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπεσκευάσθη καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τῶν βαρβάρων πρῶτον λελωθὴν μένος ναὸς τοῦ Νικοδήμου κτλ.

Σ'.

Δαπάνη τῆς Ἑταιρίας ὑπὸ ἐφόροις ἢ καὶ διδασκάλοις πᾶσιν ἢ τισὶ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου (ἢ Ἀκαδημίας) νὰ συστηθῇ ἐν Ἀθήναις μεγάλη μουσικὴ Σχολή, ἔχουσα ὠρισμένον ἀριθμὸν ὑποτρόφων μαθητῶν ἐκ τῶν εὐφωνοτέρων καὶ εὐπαιδευτοτέρων νέων ἀπανταχόθεν τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος. Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἐκτὸς τῶν ὑποτρόφων τῆς Ἑταιρίας δύνανται νὰ συστήσωσιν ὑποτροφίας ἢ τε ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος, καὶ πᾶσα ἄλλη φιλόμουσος ἑλληνικὴ πόλις ἢ κοινότης καὶ πᾶς φιλόμουσος ἰδιώτης, ἐπὶ καταβολῇ ὠρισμένου τιμήματος.

Ζ'.

Οἱ μαθηταὶ νὰ σπουδάζωσιν ἐν αὐτῇ κυρίως μὲν τὴν φωνητικὴν Μουσικὴν, ἐν μέρει μὲν τὴν εὐρωπαϊκὴν, μάλιστα δὲ καὶ προϋργιαίτατα τὴν καθ' ἡμᾶς, ὥς ἐπιβοήθημα δὲ καὶ τὴν ὀργανικὴν ἐπὶ διαφόρων ὀργάνων, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ τὴν θεωρίαν τῆς Μουσικῆς. Περι-

πλέον νὰ σπουδάζωσιν ἐπὶ ποσὸν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐγκύκλιον παιδευσιν, καὶ ἄλλα τινὰ χρήσιμα πρὸς τὸν σκοπόν.

Η΄.

Οἱ μαθηταί, ἐφ' ὅσον σπουδάζουσι, νὰ χοροστατῶσι, χάριν γυμνάσεως, εἰς τινα ἢ εἰς τινὰς τῶν ἐν Ἀθήναις ἱερῶν ναῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ὁδηγίαν τῶν ἰδίων διδασκάλων, συμφάλλοντες ἡσυχῇ πολλοὶ ἅμα, συγχρόνως καὶ ὁμοφώνως μετὰ προηγουμένην ἐν τῇ Σχολῇ ἀσκήσιν κτλ.

Θ΄.

Τῇ φροντίδι τῆς Ἑταιρίας νὰ καταρτισθῇ ἐν τῇ Σχολῇ ἀξιόλογος Μουσικὴ βιβλιοθήκη πρὸς χρῆσιν τῶν τῆς Σχολῆς σπουδαστῶν καὶ τῶν ἐραστῶν τῆς Μουσικῆς, περιλαμβάνουσα α) ἀρχαῖα μουσικὰ χειρόγραφα καὶ πραγματείας ἢ διατριβὰς χειρογράφους καὶ ἀνεκδότους περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς· β) πάντα τὰ μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντα καὶ κατὰ καιροὺς δημοσιεύόμενα ἐκκλησιαστικὰ μουσικὰ βιβλία, καὶ τὰς διαφοροὺς ἐκδοθείσας καὶ ἐκδοθησομένας μουσικὰς τεχνολογίας· γ) ἅπαντα τὰ ἐν διαφόροις εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις ἐκδιδόμενα ἀρχαῖα καὶ νεώτερα συγγράμματα περὶ Μουσικῆς καὶ τῆς ἱστορίας αὐτῆς, καὶ ἰδίως τὰ ἀφορῶντα τὴν ἑλληνικὴν Μουσικὴν, παλαιὰν τε καὶ νεωτέραν, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαφόρων ἐθνῶν· δ) μεγάλην συλλογὴν βιβλίων κοσμικῆς εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς τῶν διασημοτέρων τῆς Εὐρώπης τεχνιτῶν, συγχρόνων καὶ προγενεστέρων, ἰδίως δὲ βιβλία θρησκευτικῆς Μουσικῆς τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ἢ θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ὀρθοδόξων καὶ μὴ.

Παρὰ τὴν βιβλιοθήκην συγκροτηθήσεται καὶ Ὀργανοθήκη, συμπεριλαμβάνουσα ὡς οἷόν τε πλείονα εἶδη μουσικῶν ὀργάνων πνευστῶν, ἐντατῶν καὶ κρουστῶν, εὐρωπαϊκῶν τε καὶ ἀσιατικῶν.

I.

Δαπάνη καὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἑταιρίας νὰ ἐκδίδωται ἐν Ἀθήναις μουσικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, περιλαμβάνον· α') τὰ πρακτικὰ τῆς Ἑταιρίας· β') τὰ πρακτικὰ τοῦ Συλλόγου (ἢ Ἀκαδημίας)· γ') ἀνεκδότους πραγματείας, διατριβάς καὶ προπαιδείας ἢ μεθόδους τῶν πρὸ ἡμῶν περὶ τῆς ἡμετέρας ἢ καὶ τῆς ἀσιατικῆς Μουσικῆς· δ') νέας πρωτοτύπους περὶ αὐτῆς διατριβάς· ε') μεταφράσεις ἐξ ἄλλων γλωσσῶν περὶ μουσικῶν ἀντικειμένων· ς') βίους ἐπισήμων μουσικῶν ἡμετέρων καὶ ξένων· ζ') μουσικὴν ὕλην, οἷον· 1) ᾠσματα δημοτικὰ παντὸς ἑλληνικοῦ τόπου, παλαιότερα καὶ νεώτερα, ὡς οἷόν τε πιστῶς γεγραμμένα, διὰ τε τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς σημαδογραφίας· 2) μέλη ὑπορχηματικὰ ἑλληνικὰ ἐπίσης· 3) ᾠσματα τεχνικὰ νεώτατα, καὶ μάλιστα τὰ ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἤχων ἢ ρυθμῶν μελοποιούμενα· 4) ᾠσματα ἢ μελωδίας εὐρωπαϊκὰς διὰ τῆς καθ' ἡμᾶς σημαδογραφίας μεταγραφόμενα· 5) ᾠσματα ἢ μέλη ἡμέτερα, ἢ καὶ ἀσιατικὰ κοσμικὰ, ἢ καὶ ἐκκλησιαστικὰ, διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς σημαδογραφίας μεταγραφόμενα· 6) ποικιλώσεις ἡμετέρων ᾠμάτων κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης χάριν γυμνάσεως τῶν ἐραστῶν τῆς Μουσικῆς· 7) κριτικὰς καὶ τεχνολογικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ μελῶν ἡμετέρων, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς κλίμακας, τὰ συστήματα, τὰς ἀγωγὰς, τοὺς ρυθμοὺς, τὰ μέτρα, τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτῶν.

IA.

Ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ἡ Ἑταιρία νὰ παρέχῃ τὴν συνδρομὴν αὐτῆς καὶ πρὸς ἄλλας πόλεις ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Βασιλείου πρὸς σύστασιν ὁμοίων μουσικῶν σχολῶν.

ΙΒ΄.

Ἡ Ἑταιρία νὰ προκηρύττῃ κατὰ καιροὺς μουσικὰ διαγωνίσματα, καὶ νὰ βραβεύῃ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀριστεύοντας. Ὁμοίως νὰ βραβεύῃ ἢ νὰ ἀπονέμῃ ἄλλας ἀκαδημαϊκὰς τιμὰς εἰς πάντα, ὅστις ἤθελεν συνεργήσῃ δραστηρίως καὶ ἐπιτυχῶς εἰς πραγματοποιήσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, τοῦτέστι τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν Μουσικῆς.

ΙΓ΄.

Καλὸν ἤθελεν εἶσθαι, ἂν ἀρχαί τινες Μουσικῆς, καὶ μάλιστα ἐκκλησιαστικῆς, εἰσήγοντό εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων τῆς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος, ἀφοῦ μάλιστα ἀπολυθῶσιν οἱ ἐκ τῆς μεγάλης Μουσικῆς σχολῆς τελειόφοιτοι.

